

อุโบสถลี้มคำ

สถานที่ตั้ง

อุโบสถลี้มคำ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกใต้เชิงเขาคอยกองมู ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 0391270

พิกัด Y= 2134055

ประวัติ

อุโบสถลี้มคำตั้งมานานแล้วสันนิษฐานว่าอายุประมาณ 150 กว่าปี สร้างก่อนวัดพระธาตุดอยกองมูวัดนี้สร้างตอนทหารพม่าเกณฑ์พวกมอญที่อยู่เมืองพุกามที่เกณฑ์ชาวมอญเหล่านี้ไปเป็นทาสและเดินทางมาถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในอดีตนั้นยังเป็นเขตพม่าอยู่ชาวมอญได้อาศัยอยู่ภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและทำอิฐมอญในการสร้างวัดและองค์พระเจดีย์โบราณเหล่านี้ ปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยของโบราณสถานเท่านั้น เนื่องจากมีอายุราวๆ 150 ปีบริเวณรอบวัดจะมีสระน้ำเอาไว้ใช้ภายในวัด เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝนชาวบ้านจึงสร้างอ่างเก็บน้ำฝนคล้ายบ่อเลี้ยงปลาพอที่จะเก็บน้ำฝนไว้ใช้ภายในวัด เหตุที่เรียกว่า “อุโบสถลี้มคำ” เพราะทั้งภายในและนอกวัด จะติดด้วยทองคำเปลวตลอดทั้งหลัง ชาวบ้านในสมัยนั้นจึงตั้งชื่อวัดนี้ว่า เรียกว่า “อุโบสถลี้มคำ” (พระราชวราคม : 01/11/2550)

อุโบสถลี้มคำเป็นอุโบสถโบราณและเป็นส่วนหนึ่งของ วัดคู่ป่าหรือวัดที่พระธาตุค้ำเจ้าศีลประจําพรรษาอยู่ที่อุโบสถนี้ ทางไปอุโบสถจะอยู่ทางขึ้นวัดพระธาตุดอยกองมูหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่หน้าอุโบสถลี้มค่านั้นจะเป็นบ่อน้ำคล้ายบ่อปลาหรือเหมือนบ่อน้ำที่อยู่ด้านหน้าอุโบสถน้ำในบ่อนี้จะไหลออกมาจากอุโบสถตลอดทั้งปี น้ำนี้จะนำมาอุปโภคหรือบริโภคได้ พอถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือนมีดหรือ 15 ค่ำเดือนเพ็ญพระสงฆ์จะมาจําพรรษาที่อุโบสถลี้มคำ (ทองดี กิตติพันธ์: 02/11/2550)

ทางขึ้นอุโบสถลี้มคำ

กำแพงทางเดิน

ศาลเจ้า

บ่อน้ำ

บริเวณอุโบสถ

ฐานอุโบสถ

หน้าอุโบสถ

สำนักสงฆ์ยอดดอยกุงตึง (วัดตุ๋ป่า)

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 303/5 บ้านขุนกลาง หมู่ 11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

58000

พิกัด X= 391110

พิกัด Y= 2133132

ประวัติ

สำนักสงฆ์ยอดดอยกุงตึง มีอายุประมาณ 100 กว่าปี สร้างขึ้นก่อนวัดพระธาตุคอกงมูวัดนี้สร้างตอนที่ทหารพม่าเกณฑ์พวกมอญที่อยู่เมืองพุกาม โดยเกณฑ์ชาวมอญเหล่านี้ไปเป็นทาสในประเทศพม่าและเดินทางมาถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในอดีตชาวมอญได้อาศัยอยู่ภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนทำอิฐมอญเพื่อใช้ในการสร้างอุโบสถลี้มคำ เมื่อสร้างเสร็จแล้วสันนิฐานว่าน่าจะไปสร้างวัดคอกงตึงต่อ เพราะพบร่องรอยของโบราณสถานซึ่งมีอายุราวๆ 100 ปี บริเวณรอบวัดพบอิฐมอญเป็นฐานวัด และลักษณะองค์พระเจดีย์ฐานมีขนาดใหญ่เนื่องจากอยู่บนยอดดอย บริเวณบนยอดดอยแห่งนี้ สมัยก่อนจะมีวัดและศาลาการเปรียญและเจดีย์ 1 องค์ แต่วัดแห่งนี้เกิดการล่มสลายลงนานแล้ว ในสมัยก่อนจะมี ถ้วย จาน ชาม และของใช้อีกมากมายแต่หลังจากวัดล่มสลายลงของเหล่านี้ก็หายไปหมด (พระราชวิราคม : 01/11/2550; ทองดี กิติพันธ์: 02/11/2550)

บริเวณกำแพง

กำแพง

กลางวัด

สถานที่ก่อสร้าง

ขอบด้านขวาวัด

ศาลา

พระเจดีย์

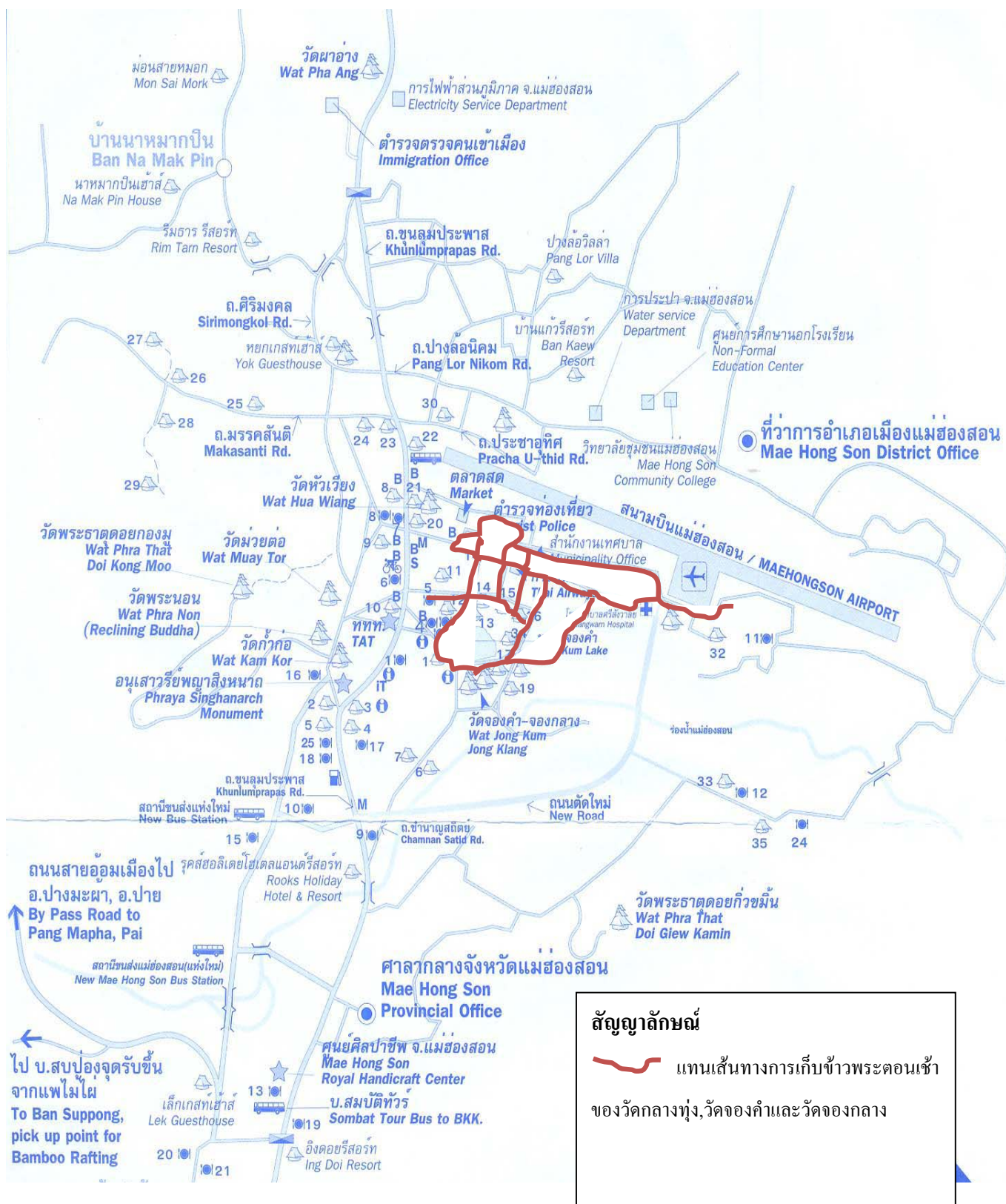
กำแพงด้านซ้าย

ปู่จ้อง(คนเก็บข้าวพระตอนเช้า)

ปู่จ้อง(คนเก็บข้าวพระ)

ปู่จ้องหรือคนที่ออกไปเก็บข้าวพระ(ข้าวหอม)ในตอนเช้าจากชาวบ้านที่ต้องการถวายอาหารแก่พระภิกษุ แต่ไม่มีเวลาไปถวายที่วัด ชาวบ้านจึงจัดเตรียมอาหารคาวหวานใส่ปิ่นโต หรือ สำรับไว้บริเวณหน้าบ้าน พอได้เวลาประมาณ 08.00 น. – 10.30 น. (ยกเว้นวันพระ) ปู่จ้องก็จะเดินด้วยเท้าพร้อมรถเข็นหรือหาบถาดอาหารมารับอาหารคาวหวานไปถวายพระในแต่ละวัดที่ปู่จ้องอาศัยอยู่ ปู่จ้องแต่ละวัดจะรับผิดชอบในการเก็บอาหารคาวหวานตามปึกต่าง ๆ เดิมจะมีการตีจี๋เจ่ (กังสดาล) เพื่อเป็นสัญญาณบอกว่าใกล้มาถึงแล้วให้เตรียมอาหารหรือสำรับไว้ เส้นทางในการเก็บข้าวพระ (ข้าวหอม) ของแต่ละวัดอาจเดินไปในเส้นทางเดียวกันแต่ขึ้นอยู่กับคณะสงฆ์ของแต่ละวัด ปัจจุบันมีปู่จ้อง (คนเก็บข้าวพระ) ที่วัดกลางทุ่ง วัดองค์คำ และวัดของกลาง ตามรายละเอียดดังนี้

ผังการเก็บข้าวพระในตอนเช้าของปู่จ้อง

1. วัดกลางทุ่ง มีปูจอง (คนเก็บข้าวพระ)

1) ประวัติส่วนตัว (จอติกะ ไม่มีสกุล: 27/12/2550)

ชื่อนายจอติกะ ไม่มีสกุล อายุ 50 ปี ที่อยู่ 56 ถนนนิเวศพิศาล

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เบอร์โทรศัพท์

053-612001 เดิมอาศัยอยู่ที่อำเภอปาย ทำสวนผัก ปลูกหอม

และกระเทียม ขณะที่อยู่เมืองปาย รู้สึกไม่ค่อยสบายและเป็นไส้ติ่งด้วย จึงได้เดินทางมารักษาตัวที่โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ไม่สามารถทำงานหนักได้เนื่องจากทำการผ่าตัดไส้ติ่ง จึงได้มาอาศัยอยู่ที่วัดกลางทุ่งเมื่อปีพ.ศ. 2543 มีภรรยาชื่อนางยอด มีลูกติดภรรยา 2 คน ได้มาช่วยทำความสะอาดวัดดูแลความเรียบร้อยภายในวัด นายจอติกะมีรายได้จากการเลี้ยงหมู ทำนา และปลูกกระเทียม และค่าตอบแทนจากวัดประมาณเดือนละ 1,000 บาท

2) วิธีการออกเก็บข้าวหอมในตอนเช้า ในตอนเช้าของทุกวันในเวลาประมาณ 08.00 น.- 09.30 น. จะเดินทางออกจากวัดพร้อมรถจักรยานยนต์ กระติกใส่ข้าว และกะละมัง เพื่อรับอาหารจากบ้านของศรัทธาวัดกลางทุ่งที่ต้องการเตรียมไว้ถวายพระของวัดโดยตามถนนสายต่าง ๆ ได้แก่ ถนนนิเวศพิศาล ถนนราชธรรมพิทักษ์ ถนนพณิชยวิวัฒนา ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนประดิษฐ์จองคำ แล้วเดินทางกลับไปยังวัดกลางทุ่ง การเก็บข้าวจะเก็บเฉพาะบ้านที่เคยถวายเป็นประจำ มีประมาณ 35 หลังคาเรือน (จอติกะ ไม่มีสกุล: 07/12/2550, 27/12/2550)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

2. วัดจองคำ มีปูจอง (คนเก็บข้าวพระ)

1) ประวัติส่วนตัว (พระมงคล สุจิณฺ ฌรรมโม:26/12/2550)

ชื่อ นายแดง ไม่มีสกุล อายุ 53 ปี ที่อยู่ วัดจองคำ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เดิมเป็นคนบ้านในสอย บิดาเสียชีวิตแล้ว มารดาชื่อนางอู๋ ได้เข้ามาเที่ยวงานในเมือง และมาพักอาศัยอยู่กับพระที่วัด ภายหลังทางวัดแต่งตั้งให้เป็นปูจองของวัด มีหน้าที่เป็นผู้ดูแลความสะอาดภายในวัดจองคำ เป็นคนที่ชอบการตีกลองก้นยาว มีน้องสาวชื่อนางศรีไพร

2) การออกเก็บข้าวหอมในตอนเช้า (พระมงคล สุจิณฺ ฌรรมโม:26/12/2550)ในตอนเช้าของ

ทุกวันในเวลาประมาณ 08.00 น. - 09.30 น. นายแดงจะเดินทางออกจากวัดพร้อมรถเข็นบรรทุกปิ่นโต กระติกใส่ข้าว และกะละมัง เพื่อรับอาหารจากบ้านของศรัทธาที่เตรียมอาหารเพื่อถวายพระวัดจองคำ การเก็บข้าวของนายแดงใช้วิธีการเดินไปตามถนนสายต่างๆ ได้แก่ ถนนชานาญสถิตย์ ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนประดิษฐ์จองคำ และเดินทางกลับไปยังวัด การเก็บข้าวหอมจะไปตามซอยต่างๆ ที่เป็นบ้านของผู้มีจิตศรัทธาถวายข้าวหอม การเก็บข้าวจะเก็บเฉพาะบ้านที่เคยถวายเป็นประจำ มีประมาณ 25-45 หลังคาเรือน

การเก็บข้าวพระตอนเช้า(ข้าวหอม)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

3. วัดจงกลาง มีปู่จ้อง (คนเก็บข้าวพระ)

1) ประวัติส่วนตัว

ชื่อนายจิต สมพร อายุ 22 ปี อยู่ วัดจงกลาง ตำบลจงคำ อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เดิมเป็นคนบ้านป่าลาน บิดาเสียชีวิตแล้ว มารดาเป็นตาเป็นต้อหิน เดิมมีรายได้จากการเป็นลูกจ้างของนายประวิทย์หรือพ่อเฒ่าประวิทย์ ก่อนมาเป็นปู่จ้องได้มาทำงานให้กับวัด เช่น ตัดหญ้า ทำความสะอาดบริเวณวัด ต่อมาคณะกรรมการวัด เป็นปู่จ้องอยู่ที่วัดจงกลาง ซึ่งหลังจากที่มาเป็นปู่จ้องได้มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำความสะอาด เก็บโต๊ะเก้าอี้ในงานถนนคนเดิน และหากมีเวลาว่างจะออกไปรับจ้างทั่วไป การทำงานให้กับวัดนายจิต (ปู่จ้อง) ได้ค่าตอบแทนเดือนละ 500 บาท และทางวัดได้ให้การเลี้ยงดูมารดาของนายจิตด้วย(พระสมพร จันทุโร: 26/12/2550, จิต สมพร: 26/12/2550)

2) การออกเก็บข้าวหอมในตอนเช้า ปู่จ้องจะเดินทางออกจากวัดพร้อมรถเข็นและ

ปิ่นโต กระติกใส่ข้าว และกะละมัง ในเวลาประมาณ 08.00 น. - 09.00 น. ไปตามถนนสายต่างๆ ได้แก่ ถนนชำนาญสถิตย์ ถนนนิเวศพิศาล ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนประดิษฐ์จงคำ เพื่อเก็บข้าวพระที่ศรัทธาเตรียมไว้ถวายพระวัดจงกลาง โดยจะเก็บเฉพาะบ้านที่เคยถวายเป็นประจำเท่านั้น มีประมาณ 45 หลังคาเรือน ในบางครั้งอาจมีผู้มีจิตศรัทธานำมาถวายนอกเหนือจากผู้ถวายเป็นประจำ (พระสมพร จันทุโร: 26/12/2550, จิต สมพร: 26/12/2550)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

วัดกุงเปา

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ หมู่ 11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 390542

พิกัด Y = 2134749

สภาพแวดล้อม

วัดกุงเปา รอบ ๆ วัดจะเต็มไปด้วยป่าไม้และธรรมชาติ เจดีย์ที่สร้างเป็นศิลปกรรมแบบพม่าผสมไทใหญ่ ภายในวัดยังไม่ค่อยมีอะไรมากนักเนื่องจากเป็นวัดที่ได้สร้างและบูรณะขึ้นมาใหม่ (พระสมชาย สุภาจาโร : 09/12/2550)

ภายในศาลาการเปรียญ

บรรยากาศภายในวัด

ประวัติความเป็นมา

วัดกุงเปาเป็นวัดเก่าแก่อันศักดิ์สิทธิ์ที่มีอายุประมาณ 90 ปี ล่วงมาแล้ว มีซากปรักหักพังของโบราณสถานคือ เจดีย์และสิ่งของที่หันหน้าเข้าหากันที่สวยงาม ซึ่งเป็นศิลปกรรมแบบพม่า แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ศิลปกรรมอันเก่าแก่เหล่านี้ได้ถูกพวกมารศาสนา ทำลายเพื่อหวังประโยชน์ส่วนตนอันไม่รู้คุณค่า ของศิลปกรรมอันควรค่าแก่การศึกษาในประวัติศาสตร์ เหลือเพียงร่องรอยเดิมไว้เท่านั้น วัดกุงเปา ในสมัยก่อนตอนที่เจ้าฟ้าโกหล่านมาเมืองแม่ฮ่องสอน มีการสร้างวัดไว้ 4 มุม ได้แก่ วัดผาอ่าง(ทิศเหนือ) วัดกุงเปา(ทิศตะวันตก) วัดกุงตึง(ทิศใต้) และวัดพระธาตุดอยแก้วขมิ้น (ทิศตะวันออก) (พระสมชาย สุภาจาโร : 09/12/2550)

วัดกุงเปามีประวัติการค้นพบตามประวัติของพระเดชพระคุณท่าน (พระญาณวิราคม) อดีตเจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน มาเป็นบางส่วนเท่านั้น ส่วนหลักฐานการก่อตั้งเริ่มแรกนั้น ไม่ปรากฏแน่ชัดจึงไม่อาจกล่าวในที่นี้ได้ เท่าที่ค้นพบนั้นประมาณ พ.ศ. 2451 ซึ่งในขณะนั้นพระชัยวงศ์เป็นเจ้าอาวาสและเป็นอุปัชฌาย์ของพระเดชพระคุณท่าน พระญาณวิราคม ในขณะนั้นยังเป็นภิกษุที่ยังไม่ได้รับพระราชทานนาม ชื่อตามฉายาว่า “พระสีลวโร” เมื่อพระชัยวงศ์ได้มรณภาพลงทางคณะสงฆ์และประชาชนได้ไปนิมนต์เอาพระสีลวโร จากวัดปางล้อมาเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อจากพระชัยวงศ์และในขณะนั้นได้มีหลวงปู่แหวน สุจิณฺโน วัดดอยแม่ปิง จังหวัดเชียงใหม่ และหลวงปู่ตื้อวัดน้ำริน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้เดินทางมาร่วมจำพรรษาด้วย 1 พรรษา ต่อมาได้เกิดไฟฟ้าอันรุนแรงขึ้น ไฟป่าได้เผาผลาญวัดกุงเปาจนเกือบหมดสิ้น พระสีลวโร พร้อมด้วยลูกศิษย์ได้ย้ายมาก่อตั้งวัดขึ้นใหม่ เป็นวัดจำดี (วัดดอนเจดีย์) ปัจจุบัน เพราะว่สมัยนั้นการคมนาคมลำบากมากไปมาไม่สะดวก และห่างไกลจากผู้คนที่คบหาต่อกันลำบาก จึงย้ายมาอยู่ใกล้กับตัวเมือง วัดกุงเปาจึงกลายเป็นวัดร้างตั้งแต่นั้นมา จนถึง พ.ศ. 2533 พระจินละจิตตสุโก มาจำพรรษา

ชาวบ้านทุ่งเปาและบ้านนาหมากปิ่นจึงได้ช่วยกันพัฒนาวัดจนถึงพ.ศ. 2540 พระจินละจิตตสุโก ได้มรณภาพลง ชาวบ้านจึงได้นิมนต์พระจากวัดจองคำคือพระปันทุละ มาเป็นเจ้าอาวาสในเวลาต่อมา พระปันทุละได้ลาสิกขาใน พ.ศ. 2542 จึงได้มีการนิมนต์พระห่วยมาเป็นเจ้าอาวาสได้ประมาณหนึ่งปีท่านก็ได้มรณภาพ ต่อมาพระสมชาย สุภาจาโร ที่ได้นิมนต์มาจากวัดปางหมู ท่านได้พัฒนาวัดขึ้นใหม่มาจนถึงปัจจุบันนี้ และพัฒนาที่ปฏิบัติศาสนกิจทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นที่พึงทางใจของชาวบ้านในแถบนั้น และเพื่อเป็นการจรรโลงไว้ซึ่งบรรพบุรุษศาสนา สืบไป (เอกสารเผยแพร่ ประวัติวัดทุ่งเปา: 1-2)

รายนามเจ้าอาวาส ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยดังนี้ (พระสมชาย สุภาจาโร: 09/12/2550)

1. พระคำ พ.ศ. 2020
2. พระญาณวีระคม พ.ศ. 2451
3. พระจินละจิตตสุโก พ.ศ. 2540
4. พระปันทุละ พ.ศ. 2542
5. พระห่วย พ.ศ. 2542
6. พระสมชาย สุภาจาโร พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบพม่าผสมไทใหญ่ สิ่งที่อยู่ในวัดที่เห็นได้ชัดก็จะมี ศาลาการเปรียญและเจดีย์ที่มีศิลปะไทใหญ่ที่สวยงาม (พระสมชาย สุภาจาโร : 09/12/2550)

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในวัด

เกิดไฟฟ้าอันรุนแรงขึ้น ไฟป่าได้เผาผลาญวัดทุ่งเปาจนเกือบหมดสิ้น พระสีลวโร พร้อมด้วยลูกศิษย์ได้ย้ายมาก่อตั้งวัดขึ้นใหม่ เป็นวัดจำตี (วัดคอนเจดีย์) ปัจจุบัน (พระสมชาย สุภาจาโร: 09/12/2550)

วัดปางหมู

สถานที่ตั้ง

วัดปางหมู ตั้งอยู่เลขที่ 162 บ้านปางหมู ถนนสายแม่ฮ่องสอน - ปาย หมู่ที่ 1 ตำบลปางหมู
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน ส.ค.1
เลขที่ 357 และ 1479

พิกัด X = 391227

พิกัด Y = 2140460

สภาพแวดล้อม

ลักษณะของสภาพแวดล้อมทั่วไปของวัดปางหมู ประตูทางเข้าของวัดปางหมูจะเป็นประตูที่มีการสร้างด้วยศิลปะแบบไทใหญ่ โดยมีการสร้างเสาทางเข้าวัดทั้งสองข้างเป็นรูปกลองก้นยาวฐานข้างบนจะมีการปั้นรูปผู้ชายสองคนแต่งกายชุดไทใหญ่ แบกฆ้องใบใหญ่แสดงท่าทางกำลังตีฆ้อง ส่วนทางด้านข้าง มีหญิงไทใหญ่กำลังรำและชายไทใหญ่กำลังตีฉาบ ข้างหน้าเสาทางเข้าวัดจะมีเสาสี่เหลี่ยมสองเสา เสาแรกจะปั้นเป็นรูปชายไทใหญ่ ก้าลายส่วนเสาที่สองปั้นเป็นรูปหญิงไทใหญ่ถือขันดอก ภายในวัดยังมีสถูปโบราณที่เก่าแก่ที่สร้างมานาน ถัดจากนั้นก็จะมีโบสถ์โบราณที่มีการสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นโบสถ์ที่เก่าแก่ที่สุดในวัดและโบสถ์หลังนี้ยังคงสภาพเดิมอยู่ เมื่อขึ้นไปถึงบนวัดก็เห็นพระประธาน เป็นพระพุทธรูปศิลปะไทใหญ่ที่มีความงดงามและมีความเก่าแก่มาก

เสาวัดปางหมูจะมีอยู่หนึ่งเสาที่สร้างไม่เหมือนวัดอื่นๆ คือสร้างเป็นรูปทรงของกลองก้นยาวที่สวยงาม มีความสูงขึ้นถึงเพดานของวัด ซึ่งน่าจะเป็นวัดที่มีแห่งเดียวในโลกก็ได้ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

นอกจากนี้ทางวัดยังได้มีการสอนศีลธรรม โดยมีการเขียนกลอนธรรมะไว้ตามเพดานวัด เพื่อเตือนสติของคนที่มาทำบุญที่วัด วัดปางหมูนั้นเป็นวัดที่เก่าแก่และคงความเป็นไทใหญ่ไว้มาก เป็นวัดที่ควรมาศึกษาธรรมะและศึกษาถึงความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ ซึ่งจะเห็นจากการที่วัดมีการสร้างบ้านไทใหญ่แบบโบราณให้ผู้คนที่มาศึกษาถึงความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ในสมัยก่อน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533:1009)

ประวัติวัดปางหมู

วัดปางหมู สร้างเมื่อ พ.ศ. 2101 รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2500 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

รายนามเจ้าอาวาส ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

รูปที่ 1 พระจิกตะ	
รูปที่ 2 พระมะซ้า	พ.ศ.2405 - 2420
รูปที่ 3 พระคำ	พ.ศ. 2420 - 2431
รูปที่ 4 พระลือ	พ.ศ. 2431 - 2452
รูปที่ 5 พระพงษ์	พ.ศ.2453 - 2479
รูปที่ 6 พระเตหังต๊ะ	พ.ศ.2478 - 2492
รูปที่ 7 พระสุวรรณ	พ.ศ. 2492 - 2507
รูปที่ 8 พระกมล โกมล	พ.ศ.2507 - 2508
รูปที่ 9 พระอธิการเล็ก ยุคตมโม	พ.ศ. 2508 - 2510
รูปที่ 10 เจ้าอธิการคำอู่ โกวิโท	พ.ศ. 2516 – 2534
รูปที่ 11 พระครูอนุยศสังฆกิจ	พ.ศ. 2534 – ปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ศิลปะทางสถาปัตยกรรมของวัดปางหมูจะเป็นศิลปะแบบไทใหญ่ ซึ่งจะสังเกตได้จากประตูทางเข้าวัดเสาป็นเป็นกลองก้นยาวและ ป้ายวัดปางหมูก็มีชายสองคนถือฆ้อง และผู้หญิงไทใหญ่รำอยู่ข้างๆ ถัดมาด้านของศาลาการเปรียญ โบสถ์และเจดีย์ ก็มีศิลปะเป็นของไทใหญ่ซึ่งมีความเก่าแก่และความโบราณซึ่งอยู่คู่กับวัดปางหมูมานานมากแล้ว ภายในศาลาการเปรียญจะมีพระประธานที่มีศิลปะออกมาทางไทใหญ่ผสมกับพม่าที่สวยงามและเก่าแก่ของวัด (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด (พระครูอนุตตสังฆกิจ : 08/12/2550)

1. พระประธาน เป็นพระประธานที่สร้างมานานมีลักษณะรูปทรงในการสร้างแบบไทใหญ่
2. สถูป เป็นสถูปที่เก่าแก่ที่สุดและสร้างมานานแล้ว
3. โบสถ์โบราณ ถูกสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500 เป็นโบสถ์ที่เก่าแก่มาก

รูปปั้นประตูทางเข้าวัด

รูปปั้นกลองกันยาว

สถูป

โบสถ์

ศาลาจำศีล

เจดีย์เก่า

พระพุทธรูปแบบไทใหญ่

พระสังฆะจาย

เสารูปกลองกันยาว

กลอนธรรมะสอนใจ

วัดป่าปู่

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่บ้านป่าปู่ หมู่ที่ 2 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 70 ตารางวา น.ส.3 อาคารเสนาสนะ
ประกอบด้วย ศาลาการเปรียญและศาลาบำเพ็ญกุศล

พิกัด X = 391749

พิกัด Y = 2125298

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของวัดป่าปู่ เป็นพื้นที่กว้างขวางมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น และ
สนามหญ้า สวนดอกไม้ จัดไว้เพื่อความผ่อนคลายสำหรับผู้ที่มาเยือน ส่วนโบสถ์ วิหาร และ
เจดีย์ สร้างออกมาในศิลปะแบบไทใหญ่ที่สวยงาม ทางด้านของพระพุทธรูปจะออกไปทางศิลปะ
แบบพม่าผสมไทใหญ่ ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีจังหวัดไหนที่มีวัดที่มีศิลปะที่เหมือนจังหวัด
แม่ฮ่องสอน (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร: 08/12/2550)

ศาลาการเปรียญ

โบสถ์

พระพุทธรูป

ประตูทางเข้าวัด

ภายในศาลาการเปรียญ

เจดีย์

โบสถ์

ลูกนิมิต

คู่มือหนังสือธรรมะ

ประวัติความเป็นมา

วัดป่าปู้ สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2276 เดิมชื่อว่า วัดป่าตึง (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,003-1,004)

รายนามเจ้าอาวาสในอดีตถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยดังนี้ (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร: 08/12/2550)

1. พระอิงตะ	พ.ศ. 2407 – 2429
2. พระเหมโง	พ.ศ. 2429 – 2440
3. พระกุนะ	พ.ศ. 2440 – 2447
4. พระเหมละ	พ.ศ. 2447 – 2450
5. พระทุน	พ.ศ. 2450 – 2462
6. พระทิพชัย ฐมฺมิโก	พ.ศ. 2462 – 2477
7. พระทุนอ่อน	พ.ศ. 2477 – 2482
8. พระอธิการเกษม เขมจาโร	พ.ศ. 2492 – 2507
9. พระสนั่น	พ.ศ. 2507 – 2509
10. พระดียะ	พ.ศ. 2509 – 2512
11. พระมหากฤษณ์	พ.ศ. 2512 – 2516
12. พระอธิการป๊ะ อภิบุญโญ	พ.ศ. 2516 - 2526
13. พระจอละ สุวณฺโณ	พ.ศ. 2526 - 2530
14. เจ้าอธิการอำพล อตฺถโกวิโท	พ.ศ. 2530 - 2534
15. พระอธิการยูน นภาโร	พ.ศ. 2537 – 2545
16. พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร	พ.ศ. 2545 – จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมของวัดป่าปู้ โดยรวมจะเป็นแบบศิลปะของไทใหญ่ จะเห็นได้จากลายพานชอยที่ทำประดับไว้ตรงหลังคาวัดและโบสถ์ ส่วนทางพระพุทธรูปจะออกในแนวผสมระหว่างไทใหญ่และพม่า ซึ่งเมื่อมองในลักษณะของภาพรวมแล้ววัดป่าปู้จะเป็นวัดที่สวยงามและยังเป็นศูนย์รวมของชาวพุทธที่ต้องการมาปฏิบัติธรรม (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร : 08/12/2550)

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด

คำสอนของพระพุทธเจ้า และความศักดิ์สิทธิ์ของวัดซึ่งทำให้คนภายในหมู่บ้านมาปฏิบัติธรรมกันมาก ยังเป็นที่เคารพของคนในหมู่บ้านมากอีกด้วย (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร : 08/12/2550)

กิจกรรมที่สำคัญ

1. ปอยहु่ข้าวหย่ากู่ เดือน 3 (มีนาคม) ของทุกปี
2. ปอยส่างลอง เดือน 3 ถึงเดือน 4 (เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน) ของทุกปี
3. ปอยจำดี เดือน 5 (เดือนพฤษภาคม) ของทุกปี
4. ปอยอ่องจ๊อดหรือปอยก้อยจ๊อด (เทศกาลดับไฟเทียน) เดือน 10 (เดือนตุลาคม) ของทุกปี

หมายเหตุ โดยวันและเวลาจะมีการจัดการประชุมกันในหมู่บ้านกันอีกที (พระเพิ่มผล ฐานิสโร :

08/12/2550)

วัดป่าอุดมพร

สถานที่ตั้ง

วัดป่าอุดมพร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านทุ่งกองมู หมู่ที่ 3 ตำบลปางหมู อำเภอมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 0389932

พิกัด Y = 2137590

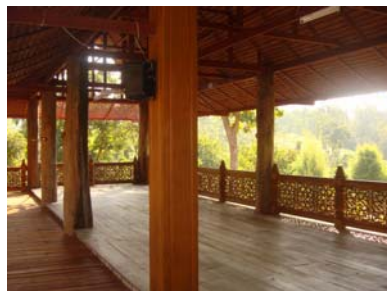

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปจะเป็นสถานที่เงียบสงบเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม บริเวณโดยรอบวัดจะเป็นลานกว้าง ปกคลุมไปด้วยต้นไม้จึงทำให้มีอากาศที่ร่มรื่น เศษอิฐโบราณที่เรียงเป็นกำแพงก็ยังมีให้เห็นเป็นแนว อาคารของวัดก็จะเป็นอาคารไม้มีลานกว้าง ๆ ตรงกลาง และยังมีกุฏิของพระซึ่งกำลังมีการก่อสร้างอยู่ (พระเดิมพงษ์ อดุลทิโป : 08/12/2550)

ภายในบริเวณวัด

ภายในบริเวณวัด

ประวัติความเป็นมา

จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในระแวกนั้นว่า เดิมสถานที่แห่งนี้เป็นป่ารกทึบขึ้นปกคลุมมีซากปรักหักพังของแผ่นอิฐดินเผา ซึ่งเป็นลักษณะเนินยาวประมาณ 12 เมตร กว้างประมาณ 5 เมตร จำนวน 2 เนินและแนวกำแพงโบราณยาวประมาณ 100 เมตร มานานแล้ว ชาวบ้านละแวกนั้นเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และให้ความเคารพต่อสถานที่แห่งนี้จึงไม่มีผู้ใดเข้ามาทำลาย ปี พ.ศ. 2526 เมื่อความเจริญเริ่มเข้าสู่เมืองแม่ฮ่องสอน จึงมีการตัดไม้สักออกไปเป็นจำนวนมาก โดยสันนิษฐานจากตอไม้ที่เหลืออยู่ ปีพ.ศ. 2540 คุณลุงอุปนันท์ เรือนคำ อดีตผู้ใหญ่บ้านทุ่งทองมู และชาวบ้าน จึงร้องขอทางราชการให้ทำการสำรวจและออกเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดินธรรมีสงฆ์ จำนวน 4.3 ไร่ ตามโฉนดเลขที่ 4380 โดยได้ลงทะเบียนวัดร้างไว้ในนาม “วัดจองโห่งร้าง” (เอกสาร ประวัติวัดป่าอุดมพร มปป: 1-2)

ปีพ.ศ. 2542 จึงได้นิมนต์พระพรเทพ ซึ่งจาริกธุดงค์มาจากจังหวัดเชียงรายจำพรรษาอยู่จนถึงเดือนพฤศจิกายน ปีพ.ศ. 2544 จึงได้จาริกต่อไป เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 คุณอุปนันท์ เรือน

คำ พร้อมชาวบ้านทุ่งกองมูจำนวนหนึ่ง ได้เดินทางไปจังหวัดราชบุรี เพื่อขอนิมนต์พระอาจารย์
 เดิมพงษ์ อุตฺตที่โปจากวัดหนองเสือ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มาจำพรรษา ณ วัดป่าอุดม
 พร ซึ่งเดิมทีพระอาจารย์เดิมพงษ์ อุตฺตที่โป นั้นสืบเชื้อสายมาจากตระกูล พงศ์ศิริ ซึ่งเป็นตระกูล
 เก่าแก่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนตระกูลหนึ่ง (เอกสาร ประวัติวัดป่าอุดมพร:1-2)

รายนามเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คือพระพรเทพ พ.ศ. 2542 – 2544 และ
 พระอาจารย์เดิมพงษ์ อุตฺตที่โป ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน (พระเดิมพงษ์ อุตฺตที่โป :
 08/12/2550)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมจะเป็นศิลปะแบบไทย โดยจะมีการตกแต่งลายที่หลังคาเป็นลาย
 ไทย ลักษณะที่โดดเด่นที่สุดคือ มีลานกว้างตรงกลางวัดซึ่งคูแล้วเป็นลักษณะของลานปฏิบัติธรรม
 (พระเดิมพงษ์ อุตฺตที่โป: 08/12/2550)

รูปปั้นภายในศาลาการเปรียญ

ศาลาการเปรียญ

ภายในศาลาการเปรียญ

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

ในตอนที่มีพระเดิมพงษ์ ได้มาประจำอยู่ที่วัด ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้สร้างวัดยังเป็นศาลาหลังเล็ก ๆ ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 เวลาประมาณ 04.10 น. ท่านได้ยินเสียงพระสวดมนต์ เมื่อท่านออกมาจากกุฏิเพื่อตามหาเสียงว่า เสียงนั้นมาจากไหนแต่ก็หาไม่เจอ และเมื่อช่วงปลายเดือนธันวาคมในปีเดียวกัน ตอนเที่ยงคืนกว่าๆท่านก็ได้เห็นแสงไฟกลม ๆ ลูกเล็ก ๆ มีแสงคล้าย ๆ แสงไฟนีออนสีขาวนวล ลอยออกจากเนินอิฐกำแพงเก่า ลอยออกไปทางสะพานแขวนหมู่บ้านสบสอย พอถึงตอนเช้าท่านก็ได้เดินทางไปทางที่สะพานแขวนและสอบถามชาวบ้านว่ามีเจดีย์เก่าหรือวัดเก่าอยู่แถวนี้หรือไม่ ชาวบ้านบอกกับท่านว่า ข้างสะพานแขวนมีเจดีย์อยู่บนยอดดอย จากนั้นท่านจึงได้ขึ้นไปดู จึงเกิดความเชื่อว่า น่าจะมีพระธาตุอยู่ที่วัดป่าอุดมพร และลดยไปหาที่เจดีย์เก่าที่ข้างสะพานแขวนทางไปบ้านสบสอย (พระเดิมพงษ์ อดุลทิโป : 08/12/2550)

ที่ตั้งของเจดีย์เก่า

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด

วัตถุโบราณซึ่งได้พบในช่วงที่ทำการสร้างวัด เป็นของโบราณที่เก่าแก่มาก (พระเดิมพงษ์
อดุลทิโป : 08/12/2550)

วัตถุโบราณที่ค้นพบภายในบริเวณวัด

วัดผาบ่องใต้

สถานที่ตั้ง

วัดผาบ่องใต้ ตั้งอยู่เลขที่ 165 บ้านผาบ่องใต้ ถนนสายเชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 3 ตารางวา โฉนด เลขที่ 847 อาณาเขตทิศเหนือจดกับลำเหมืองสาธารณะ ทิศตะวันออกจดทางสาธารณะ ทิศตะวันตกจดกับที่ดินเอกชน

พิกัด X = 393390

พิกัด Y = 2123075

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในวัดจะมีลำน้ำไหลผ่านวัด รอบๆวัดจะมีต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและความสงบ สวนหย่อมจัดไว้อย่างสวยงาม ภายในวัดมีพระพุทธรูปศิลปะแบบไทใหญ่ที่ดูสวยงาม

ภายในบริเวณวัด

ศาลาการเปรียญ

เจดีย์

ภายในศาลาการเปรียญ

ประวัติความเป็นมา

วัดผาบ่องได้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2477 เดิมวัดผาบ่อง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขื่อนน้ำล้น แต่ก่อนที่ตั้งเขื่อนน้ำล้นเป็นช่องผา เป็นทางลำนํ้า ชาวไทใหญ่เรียกว่า “ช่องผาห่อง” จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านผาบ่อง ต่อมาสามเณรผู้เฒ่าองค์หนึ่งเป็นชาวจังหวัดน่าน มาจำพรรษาอยู่ในถ้ำบนภูเขา มีอุบาสกท่านหนึ่งนามว่า “พะกาหม่อง” เห็นท่านลงมาบิณฑบาตด้วยความยากลำบาก เนื่องจากท่านชรามากแล้ว จึงบริจาคทรัพย์สร้างกุฏิให้ท่านที่เชิงดอย ท่านอยู่จำพรรษาได้สองพรรษาก็ลากลับประเทศพม่า (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,008)

รายนามเจ้าอาวาส ในอดีตถึงปัจจุบันประกอบด้วยดังนี้

1. พระอุ่จ่าหน่ยะ	พ.ศ. 2462 – 2475
2. พระพงษ์	พ.ศ. 2475 – 2479
3. พระอุ่เก๋ต่ายะ	พ.ศ. 2479 – 2486
4. พระตณะ	พ.ศ. 2486 – 2492
5. พระอธิการตาคำ ชุ่มสาโร	พ.ศ. 2494 – 2511
6. พระเจริญ ชุตินฺธโร	พ.ศ. 2511 – 2513
7. พระจำรัส จิตฺตมโ	พ.ศ. 2513 – 2514
8. พระอนุภูลธรรมโชติ	พ.ศ. 2514 – 2529
9. พระศิริ สีสงวโร	ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน

(พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของสถาปัตยกรรมของวัดผาบ่องใต้ เป็นแบบศิลปะแบบไทใหญ่ผสมกับพม่า โดยจะเห็นได้จากรูปทรงของศาลาการเปรียญ โบสถ์และเจดีย์ ที่มีลักษณะการทำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ซึ่งเป็นผลงานที่สวยงามมีที่เดียวที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน (พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

กิจกรรมที่สำคัญ

1. ปอยจ่าตี มีงานในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี
2. ปอยโบกไฟ (งานบุญบั้งไฟ) จัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปี (ไม่กำหนดวันเวลาแน่นอน)

(พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

ตอนที่มีการสร้างเจดีย์เสร็จนั้น ได้มีงานเฉลิมฉลองเจดีย์ พอดกเวลาเที่ยงคืน พระศิริ สีสงวโร ก็ได้เห็นพระธาตุลอยมาลงที่เจดีย์ของวัด ท่านได้เห็นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ปี พ.ศ.2542 (พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

วัดผาบ่องเหนือ

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 166 บ้านผาบ่องเหนือ หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 91 ตารางวา น.ส.3 เลขที่ 842

พิกัด X = 393225

พิกัด Y = 2124049

สภาพแวดล้อม

รอบๆวัดจะมีต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและความสงบ สวนย่อมจัดเพื่อดูสวยงาม มีอาคารอุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์และศาลาเอนกประสงค์ ปูชนียวัตถุมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะแบบพม่า และองค์พระเจดีย์

ประตูทางเข้าวัดบันได

ทางขึ้นศาลาการเปรียญ

ศาลาการเปรียญ

องค์พระเจดีย์

พระประธานภายในวัด

ประวัติความเป็นมา

วัดผาบ่องเหนือ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2418 โดยมีกำนันอูดีถ่าง พร้อมด้วยคณะศรัทธาชาวบ้าน ร่วมใจกันสร้างขึ้นเป็นวัด เดิมชื่อว่า วัดจองผาบ่องเหนือ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2491 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 50 เมตร ยาว 60 เมตร (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533:1,009)

รายนามเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1. พระครูอุทว่าโส	พ.ศ. 2418 – 2438
2. พระครูสำตี้	พ.ศ. 2438 – 2450
3. พระครูอินตา	พ.ศ. 2450 – 2471
4. พระครูนันทียะ วรคุณ	พ.ศ. 2471 – 2520
5. พระอธิการป๊อก สุนทโร	พ.ศ. 2527 – 2528
6. พระทองดี เตชปญโญ	พ.ศ. 2527 - 2544

7. พระแก้ว ปัญญาพนโน พ.ศ. 2544 – จนถึงปัจจุบัน(รักษาการแทน) (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009; พระแก้ว ปัญญาพนโน: 08/12/2550)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของศิลปะของวัดผาบ่องเหนือจะเป็นลักษณะศิลปะแบบไทใหญ่เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากจะสังเกตเห็นศาลาการเปรียญ และเจดีย์ที่มีศิลปะแบบไทใหญ่ พระประธานในศาลาการเปรียญจะเห็นได้ชัดว่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากพระประธานของไทย คือเป็นพระประธานศิลปะของไทใหญ่ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

ศาลาการเปรียญ

องค์พระเจดีย์

พระประธาน

กิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วยดังนี้

1. ปอยจำดี มีงานในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี
2. ปอยโบกไฟ (งานบุญบั้งไฟ) จัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปี (พระแก้ว ปัญญาพนโน: 08/12/2550)

วัดสบป่อง

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 30 บ้านสบป่อง หมู่ที่ 6 ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 93 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 148 เมตร ถึงทางสาธารณะ ทิศใต้ประมาณ 40 เมตร ถึงถนนสาธารณะ มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 1 ไร่

พิกัด X = 388621

พิกัด Y = 2133098

สภาพแวดล้อม

ลักษณะภายในวัด จะมีลักษณะโล่ง มีลานกีฬาเพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านมาเล่นกีฬา และยังมีธนาคารข้าวของชาวบ้านซึ่งอยู่ถัดจากลานกีฬา ส่วนศาลาการเปรียญจะเป็นศิลปะแบบไทใหญ่จะอยู่ตรงกับศาลาจำศีล องค์พระเจดีย์อยู่ด้านหลังวัดซึ่งได้มีการจัดสร้างขึ้นใหม่ในศิลปะแบบพม่าผสมไทใหญ่ที่มีความสวยงามมาก

ทางขึ้นศาลาการเปรียญ

ธนาคารข้าวและลานกีฬา

พระประธาน

องค์เจดีย์

ประวัติวัดสบป่อง

วัดสบป่องสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2462 เนื่องจากบริเวณพื้นที่ตั้งวัดเดิมได้ถูกน้ำท่วม จึงได้ทำการย้ายวัดมาตั้ง ณ ที่ปัจจุบัน เมื่อ ปี พ.ศ. 2524 ชาวบ้านเรียกว่า “วัดสบป่องใต้” นอกจากนี้วัดสบป่องใต้ยังมีธนาคารข้าวตั้งอยู่ในวัด และให้ความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ในการประชุมของชาวบ้าน การประชุม อบรบและสัมนาของทางราชการ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,031)

รายนามเจ้าอาวาส จากอดีตถึงปัจจุบัน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,031; พระสงฆ์ สมจาโร: 08/12/2550)

1. พระอธิการสวัสดิ์ พ.ศ. 2462	8. พระวีระ วีระธมโม พ.ศ. 2493 – 2499
2. พระอธิการสีละ สีลวโร พ.ศ. 2463 – 2464	9. พระระมิน พ.ศ. 2499 – 2503
3. พระอธิการสุริยา สุริโย พ.ศ. 2468 – 2499	10. พระอธิการอินทร์ อินทวิโร พ.ศ. 2504 – 2507
4. พระอธิการคำ พ.ศ. 2478 – 2483	11. พระผาย วิมโล พ.ศ. 2508 – 2520
5. พระเนวิราช พ.ศ. 2483 – 2484	12. พระจันทร์ พ.ศ. 2521 – 2522
6. พระกัณณะ พ.ศ. 2485 – 2487	13. พระปิ่นทูละ ปณญาพโล พ.ศ. 2522 – 2540
7. พระอินสอน อติสุนทโร พ.ศ. 2488 – 2493	14. พระสงฆ์ สมจาโร พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน

สิ่งสำคัญที่มีอยู่ในวัด

ศาลาการเปรียญ ศาลาจำศีล โรงครัว ปูชนียวัตถุ พระพุทธรูปสร้างด้วยผงคลุคร์ด (ชาโล) ศิลปะไทใหญ่ และพระพุทธรูปเนื้อโลหะ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,031; พระสงฆ์ สมจาโร: 08/12/2550)

วัดห้วยเสือ

สถานที่ตั้ง

วัดห้วยเสือ ตั้งอยู่เลขที่ 45 บ้านห้วยเสือ หมู่ที่ 3 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดฮ่องสอน 58000 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 15 ไร่ อาณาเขต ทิศเหนือจรดลำห้วย ทิศใต้จรดป่าช้า ทิศตะวันออกจรดป่าไม้ ทิศตะวันตกจรดหมู่บ้าน

พิกัด X = 389112

พิกัด Y = 2127704

บันไดทางขึ้นศาลาการเปรียญ

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของวัดเป็นบริเวณที่กว้างขวาง ติดกับภูเขามีสวนหย่อมที่สวยงาม บรรยากาศเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม มีศาลาสำหรับนั่งสมาธิและไหว้พระ ลักษณะของศาลาการเปรียญจะเป็นแบบศิลปะแบบไทใหญ่ (พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์: 08/12/50)

ศาลาการเปรียญ

ศาลาไหว้พระ

ภายในศาลาการเปรียญ

ประวัติวัดห้วยเตือ

วัดห้วยเตือ สร้างเมื่อ พ.ศ.2443 เดิมบ้านห้วยเตือไม่มีวัดที่จะประกอบศาสนกิจ พ่อเฒ่ากำลนได้นำชาวบ้านมาช่วยกันสร้างวัดขึ้นมา ในปี พ.ศ. 2516 ได้เกิดน้ำท่วมทำให้วัดทรุดโทรมและเอียง ผู้ใหญ่ทองพร้อมด้วยศรัทธาประชาชนจึงได้ปลูกสร้างวัดขึ้น โดยได้ย้ายจากที่เดิมมาปลูกสร้างในที่ใหม่ มีพ่อจ้องจเรชอ พร้อมด้วยศรัทธาได้ยกที่ดินที่ใช้ปลูกไร่ให้สร้างวัด (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,036)

รายนามเจ้าอาวาส ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,036; พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์ : 08/12/50)

รูปที่ 1 พระหว้าหล้ามะ วรรมโม

พ.ศ. 2476 – 2489

รูปที่ 2 พระกาวิระ กนฺตสีโล

พ.ศ. 2498 – 2508

รูปที่ 3 พระอุ้นเรือน	พ.ศ. 2508 – 2510
รูปที่ 4 พระกุงหม่า กุสโล	พ.ศ. 2510 – 2512
รูปที่ 5 พระศาสน	พ.ศ. 2512 – 2516
รูปที่ 6 พระเนวिरาช เนวิโล	พ.ศ. 2516 – 2517
รูปที่ 7 พระอิงตะ อุดตโม	พ.ศ. 2517 – 2519
รูปที่ 8 พระจอละ สุสรโณ	พ.ศ. 2519 – 2523
รูปที่ 9 พระทุนดิน ถาวโร	พ.ศ. 2523 – 2525
รูปที่ 10 พระอ่องทุน อุดตโร	พ.ศ. 2525 – 2536
รูปที่ 11 พระอธิการสวาท วิสุโธ	พ.ศ. 2536 – 2538
รูปที่ 12 พระอธิการบุญยง ถาวโร	พ.ศ. 2538 – 2541
รูปที่ 13 พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์	พ.ศ. 2541 – ปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของสถาปัตยกรรมของวัดจะมีศาลาการเปรียญที่มีศิลปะของไทยใหญ่ และพระประธาน เป็นพระจำลองมาจากพระพุทธชินราช (พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์: 08/12/50)

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด ได้แก่ พระประธานบนวัด พระพุทธชินราช (พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์ : 08/12/50)

พระพุทธชินราช

กิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วยดังนี้

1. ประเพณีปอยจ่าตี เดือน 5 ถึง เดือน 6 (เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน) ของทุกปี
2. ประเพณีออกพรรษา เดือน 11 ถึง เดือน 12 (พฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม) ของทุกปี
3. ประเพณีต่างซอมต่อหลวง ช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เดือน สิบมน

(พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์ : 08/12/50)

ศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก

สถานที่ตั้ง

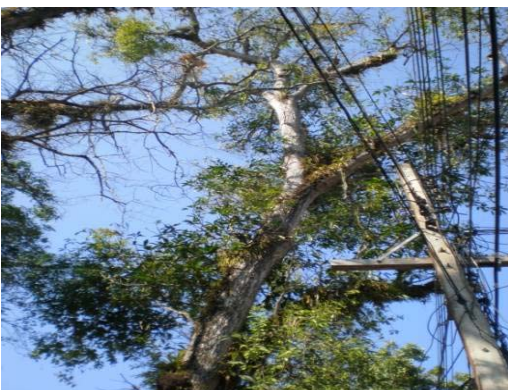
ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392030

พิกัด Y = 2134170

บริเวณศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก

ต้นมะม่วงโบราณอายุหลายร้อยปี

ต้นมะม่วงโบราณอายุหลายร้อยปี

ลักษณะสถาปัตยกรรม

เป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ 2 คอ 3 ชาย ในศาลจะประกอบด้วย ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม ซึ่งตัดเย็บเป็นพิเศษ (มีขนาดเล็กกว่าของจริง) มีเขียนหมาก มีผ้าม่าน รูปปั้นจำลอง แจกันดอกไม้ เครื่องใช้ต่าง ๆ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :30/08/2550;ค่าเอ ดิยะวงศ์ :30/08/2550)

สองคอ สามชาย หมายถึง อาคารที่มีหลังคาซ้อนขึ้นอีกสองชั้น จึงนับคอจั่วได้สองคอ และหลังคานับรวมกับชายหลังใหญ่ล่างสุดที่ครอบอาคารอยู่ด้วยรวมเป็นสามชาย ตามหน้าจั่วหลังคาและคอกที่ซ้อนไปแต่ละชั้น ก็มีการเขียนลวดลายตกแต่งอย่างสวยงาม นอกจากนี้ตามชั้นหลังคา ชายขอบจั่วและชายหลังคาจะนำลูกไม้ หรือชายไม้ฉลุ หรือสังกะสีปรูลวดลายที่เรียกว่า “ปานขอย” มาติดประดับไว้โดยรอบอย่างสวยงาม (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปพ:1)

ประวัติความเป็นมา

สันนิษฐานว่าสร้างพร้อมหอเจ้าฟ้าในสมัยพญาสิงหนาทราชา ซึ่งตั้งอยู่ที่ป้อมตะวันออกบริเวณตรงข้ามเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่มีผู้คนสักการะบูชานับถือมานาน เป็นความเชื่อของชาวไทใหญ่โบราณว่าเป็นเทพเจ้า แต่ตามจริงแล้วเป็นศาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาบ้านเมือง ประชาชนจึงนับถือเป็นศูนย์รวมจิตใจและช่วยปกป้องคุ้มครองคนที่สักการะบูชา

ในศาลเป็นที่สิงสถิตย์ของเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก คาดว่าเจ้าพ่อข้อมือเหล็กเป็นผู้มีเชิงดาบที่เก่งกล้า (การสนทนากลุ่มชุมชนปือกตะวันตกและปือกภาค:03/01/2551)

สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2417 สมัยพญาสิงหนาทราชาเจ้าเมืองคนแรก **ชาวไทใหญ่** มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมาช้านาน การรวมตัวกันก่อสร้างบ้านเรือน ชุมชน จะมีการอัญเชิญผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า “ **เจ้าเมือง** ” มาคอยปกป้องรักษา ดูแลบ้านเมืองหรือชุมชนนั้น ๆ ให้อยู่เย็นเป็นสุขเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้คน โดยการกำหนดสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อสร้างเป็น “ **ศาลเจ้าเมือง** ” แล้วอัญเชิญเจ้าเมืองที่ตนเคารพนับถือมาสิงสถิตย์ที่ศาลแห่งนั้น ชุมชนคนไตในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แทบทุกหมู่บ้านจะนับถือ “ **เจ้าพ่อข้อมือเหล็ก** ” ซึ่งมีตำนานเล่าว่า ในอดีตสมัยเริ่มสร้างเมืองแม่ฮ่องสอน บริเวณพื้นที่แห่งนี้อยู่ในเขตแดนและอยู่ในความปกครองของล้านนา การสร้างบ้านสร้างเมืองจะต้องแจ้งให้เจ้ามหาชีวิตแห่งเมืองเชียงใหม่ทราบเสียก่อน แม้กระทั่ง การสร้างศาลเจ้าเมือง ซึ่งได้รับคำแนะนำว่าควรอัญเชิญผีบรรพบุรุษที่ชาวล้านนาเคารพนับถือมากราบไว้บูชา นั่นก็คือ “ **เจ้าพ่อข้อมือเหล็ก** ” ซึ่งเป็นที่เคารพ นับถือของชาวล้านนาโดยทั่วไป จรดถึงจังหวัดเชียงราย ซึ่งเจ้าพ่อนั้นมีแหล่งพำนักอยู่ ณ ถ้ำเชียงดาว ทั้งนี้ ในอดีตเป็นเจ้าพ่อที่ ชาวอำเภอปายเคารพนับถือและอัญเชิญมาสิงสถิตย์ ณ ศาลเจ้าของชุมชนมาก่อนแล้วเพราะตามประวัติศาสตร์ ชาวแม่ฮ่องสอนได้อัญเชิญเจ้าพ่อมาจากอำเภอปาย โดยมีที่นั่น (ร้างทรง) อยู่ที่อำเภอปางมะผ้าในปัจจุบัน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปพ:1)

หลังจากสร้างศาลเจ้าเมืองและอัญเชิญเจ้าพ่อข้อมือเหล็กมาสิงสถิตย์จนถึงปัจจุบัน มีที่นั่น (ร้างทรง) จำนวนหลายคน เช่น แม่เผ่าลุงส่าป็น ป่าวัน ป่าจิงปู้ ปัจจุบันแม่เผ่าเชื้อและป่านวลทำหน้าที่ร้างทรง เพราะเหตุว่าในหนึ่งปีจะมีการ “ **เลี้ยงเมือง** ” หนึ่งครั้ง คือจะถือเอาวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 7 หรือก่อนวันเข้าพรรษา เป็นวันเลี้ยงเมือง ยกเว้นวันม้วยตามตำราโหราศาสตร์ที่ยึดถือกันอยู่ในปัจจุบัน เหตุที่ต้องเลือกเอาวันขึ้น 13 ค่ำ เพราะเหตุว่าตามตำราวันขึ้น 13 ค่ำ เป็นวันฝักินไก่ การเลี้ยงเมืองนั้นจะต้องมีเครื่องสังเวยที่เรียกว่า “ **เหล้าไหโก๋** ” เป็นหลัก จึงต้องเลือกเอาวันฝักินไก่เป็นวันเลี้ยงเมืองนั่นเอง ส่วนใหญ่จะทำพร้อม ๆ กันทุกหมู่บ้าน ยกเว้นมีเหตุจำเป็นจริง ๆ ก็อาจจะเลื่อนเป็นวันอื่นที่

เป็นวันผิงกินไ่เก๋เท่านั้น ในวันเลี้ยงเมืองดังกล่าว จะมีการอัญเชิญผี หรือวิญญาณเจ้าพ่อเจ้าแม่เข้าร่างทรง พร้อมทั้งมีผู้อาวุโส หรือผู้ดูแลศาลเจ้า เป็นผู้สอบถามเรื่องราวทุกข์ สุข คิบ เหตุการณ์บ้านเมือง คำสอนหรือข้อคิดเตือนของเจ้าพ่อที่มีต่อคนในชุมชน ข้อห้ามต่าง ๆ หลังจากนั้นชาวบ้านจะบอกต่อ ๆ กัน ไปให้เป็นที่รู้กันทั้งเมือง สำหรับผู้ที่เชื่อถือก็จะปฏิบัติตามคำสั่งสอนเหล่านั้น (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป:1)

ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า ในอดีตนั้น ชุมชนในละแวกนี้ต่างนับถือ “เจ้าชูลาย” ซึ่งถือเป็นบรรพบุรุษของเจ้าพ่อขอมือเหล็กอีกรุ่นหนึ่ง ช่วงหลังแก่ชราภาพ ขาดกำลังวังชา จึงรับมอบหมายให้เจ้าขอมือเหล็กมาทำการแทน นอกจากนี้ ที่ศาลเจ้าพ่อขอมือเหล็กในเมืองแม่ฮ่องสอน มี “เจ้าไขคำ” บริวารเจ้าพ่อขอมือเหล็กเป็นผู้รักษาศาลเจ้า มี “เจ้าหน่อคำแหลง” ร่วมสิงสถิตย์อยู่อีกหนึ่งองค์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวแม่ฮ่องสอนโดยทั่วไป ปัจจุบันลุงตาเอ ดิยะวงศ์ เป็นผู้ดูแลศาลเจ้าพ่อขอมือเหล็ก ซึ่งจะไปทำการเปลี่ยนดอกไม้ทุกวันพระ การเปลี่ยนส่วนใหญ่จะมีชาวบ้านซื้อดอกมาถวาย และจะทำการปิดกวาด ในการซ่อมแซมทางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจะมีงบประมาณในการดูแลซ่อมแซมให้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป:1)

ชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อในศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่พึงทางใจ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะไม่ลบหลู่ พึงพาในยามทุกข์ยาก ขอความคุ้มครองในการเดินทางไกล การไปศึกษาต่อของบุตรหลาน แม้กระทั่งบนบานขอให้ฝนหยุดตกในพิธีสำคัญ ๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีผลต่อการประเพณีปฏิบัติในสิ่งที่ดีของชุมชน การละเว้นความชั่ว เป็นที่เคารพสักการะของชาวแม่ฮ่องสอนตลอดมา (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป:1)

พิธีเลี้ยงเมือง

ในตอนเช้าทุกคนในหมู่บ้านจะเตรียม ข้าว ไก่ต้ม หัวหมู ขนมหวาน สุรา ผลไม้ และดอกไม้ จัดใส่ถาดนำไปวางไว้ที่หอหรือศาลเจ้าหรือจัดโต๊ะวางหน้าศาลเจ้า เมื่อได้เวลาผู้ทำพิธีเชิญจะประกอบพิธีชั่วคราว เจ้าเมืองก็จะลงเข้าทรงที่ร่างทรง ซึ่งแต่งตัวตามแบบเจ้าองค์นั้น ท่านจะรับประทาน

อาหาร ขนมหวาน ผลไม้ ดั้มสุรา พักผ่อน ฟ้อนรำ แล้วเปิดโอกาสให้ผู้มาร่วมพิธีชกถามและทำนายทายทักเหตุการณ์ต่าง ๆ ของหมู่บ้านและทำการรักษาผู้ป่วยไข้เสร็จแล้ว ก็เปลี่ยนให้เจ้าองค์อื่นๆ ลงจวนครบ (ต่ำเอ ตียะวงศ์:30/08/2550)

ของที่เตรียมไว้

อาหารคาว หวาน

ทำพิธีเลี้ยงเมือง

ร่างทรง

ร่างทรงของเจ้าพ่อขอมือเหล็ก คือ แม่เต่าครีนวล เมืองคำ อายุ 64 ปี อาชีพ แม่บ้าน อยู่บ้านเลขที่ 6 ถนนประดิษฐ์ทองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เบอร์โทรศัพท์ 053-611881 (ครีนวล เมืองคำ:10/09/2550)

ศาลเจ้าพ่อเมืองเข้

สถานที่ตั้ง

ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391511

พิกัด Y = 2135052

ด้านหน้าของศาล

ภายในศาลเจ้าพ่อ

การปรับปรุงศาล(ที่เดิม)

ลักษณะสถาปัตยกรรม

เป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ 2 คอ 3 ชาย ในศาลจะประกอบด้วย ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม ซึ่งตัดเย็บเป็นพิเศษ (มีขนาดเล็กกว่าของจริง) มีเขียนหมาก มีผ้าม่าน รูปปั้นจำลอง แจกัน ดอกไม้ เครื่องใช้ต่าง ๆ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :30/08/2550;จีน ทูตตระกูลวงศ์ :30/08/2550)

สองคอ สามชาย หมายถึง อาคารที่มีหลังคาซ้อนขึ้นอีกสองชั้น จึงนับคอจั่วได้สองคอ และหลังคานับรวมกับชายหลังใหญ่ล่างสุดที่ครอบอาคารอยู่ด้วยรวมเป็นสามชาย ตามหน้าจั่วหลังคาและคอกที่ซ้อนไปแต่ละชั้น ก็มีการเขียนลวดลายตกแต่งอย่างสวยงาม นอกจากนี้ตามชั้นหลังคา ชายขอบจั่วและชายหลังคานำลูกไม้ หรือชายไม้ฉลุ หรือสังกะสีปูลวดลายที่เรียกว่า “ปานชอย” มาติดประดับไว้โดยรอบอย่างสวยงาม (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป.:2)

ประวัติความเป็นมา

อีกฟากหนึ่งของเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ มีศาลเจ้าอีกแห่งหนึ่งที่ชาวแม่ฮ่องสอนเคารพนับถือเป็นอย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะชุมชนป๊อกข้าวแดงและป๊อกปางลื้อ ได้แก่ ศาลเจ้าเมือง “เจ้าพ่อเมืองแช่” โดยปกติชุมชนใดที่อยู่รวมกันเป็นบ้านหรือหมู่บ้าน จะมีศาลเจ้าเมืองที่เป็นศูนย์รวมเพียงแห่งเดียว แต่เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่เหนือความคาดคิดเกิดขึ้นในอดีต ประจวบกับความห่างไกลของชุมชนระแวกนั้น คงไม่สะดวกใน การเดินทางไปสักการะเจ้าพ่อขอมือเหล็ก จึงได้เกิดศาลเจ้าขึ้นมามากแห่งหนึ่งโดยไม่ได้ตั้งใจ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป.: 2)

มีเรื่องเล่า เมื่อประมาณ 70 - 80 ปีที่ผ่านมา ได้มีชายคนหนึ่งชื่อ ลุงส่วยคำ เป็นชาวจีนฮ่อคนใดเรียกชาวจีนว่า “แช่” ถ้าเป็นจีนฮ่อจะเรียกว่า “แช่ไตโหลง” หรือ “แช่ไตเหนือ” ลุงส่วยคำได้เดินทางมาจากรัฐฉานตอนเหนือ มาปักหลักทำมาหากินอยู่ในเมืองแม่ฮ่องสอนโดยปลูกบ้านอยู่บริเวณริมฝั่งห้วยน้ำปู้ติดกับสะพานข้าวแดง ตอนหลังได้ย้ายมาอยู่บริเวณบ้านแม่เฒ่าลาป๊อกข้าวแดงในปัจจุบัน ลุงส่วยคำมีภรรยาชื่อ ป้าก้นโหย่ง และมีบุตรด้วยกัน 1 คนชื่อ จายเล็ก (เสียชีวิตตั้งแต่เยาว์) ลุงส่วยคำมีอาชีพเป็นสล่า (หมอไสยศาสตร์และหมอสมุนไพร) มีอาชีพในการไปรักษาเยียวชาวบ้าน ยามว่างก็จะตีมีดตี

เหล็กหารายได้เสริม ที่บริเวณบ้านของลุงส่วยคำเยื้องมาทางด้านทิศเหนือ (บริเวณศาลเจ้าเมืองแซ่ในปัจจุบัน) ลุงส่วยคำได้สร้าง “**แข่งครู**” หรือหอครูไว้หนึ่งหลัง และจะไม่ให้ใครตัดไม้บริเวณนั้นเป็นอันขาด เวลาจะออกเดินทางจากบ้านเพื่อไปรักษาชาวบ้าน ก็จะทำการจุดธูปเทียนบูชาแข่งครูเสียก่อนทุกครั้งไป เป็นที่รู้จักกันในระแวกนั้น ด้วยความศรัทธาเชื่อถือตอนหลังพอชาวบ้านมีปัญหาของหาย สัตว์เลี้ยงหาย หรือเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง ก็จะขอให้ลุงส่วยคำบนบานต่อแข่งครูขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พลังอำนาจแห่งวิชาครูดังกล่าวช่วยเหลือ พอได้สิ่งของหรือสัตว์เลี้ยงกลับคืนมา หรือหายจากการเจ็บป่วย ชาวบ้านเหล่านั้นก็จะมาเลี้ยงแก่นที่แข่งครูตามที่ได้บนบานไว้ เป็นอยู่เช่นนี้เรื่อยมา ปรากฏว่ามีผู้คนศรัทธาเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ หลังจากลุงส่วยคำเสียชีวิต ป้าก้นโหยงก็ได้ทำหน้าที่เป็นสละแทนลุงส่วยคำผู้เป็นสามี มีเรื่องเล่าว่าป้าก้นโหยงมีความรู้ความสามารถทางด้านไสยศาสตร์มากพอ ๆ กับลุงส่วยคำเลยทีเดียว สามารถสะกดผีน้ำ ผีป่า ผีโป่งได้ ต่อมาป้าก้นโหยงก็เสียชีวิตลง หลังจากนั้นชาวบ้านได้รวมใจกันสร้างแข่งครูขนาดใหญ่ขึ้นเรียกว่า “**หอ**” หรือศาลเจ้ายกย่องขึ้นเป็นศาลเจ้าเมืองแล้วเรียกชื่อตามลุงส่วยคำซึ่งเป็น “**เข้**” ว่า “**เจ้าเมืองเข้**” ตอนหลังเขียนตามสำนวนล้านนาว่า “**เจ้าเมืองแซ่**” อีกประการหนึ่งเกิดจากพิธีกรรมในการเลี้ยงแข่งครูของลุงส่วยคำ ที่มักจะต้องมีตะเกียบ (อุปกรณ์การกินของเข้) เสียบไว้ที่เครื่องเช่นทุกครั้งนั่นเอง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป: 2)

ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเมืองแซ่ได้แพร่กระจายไปทั่วเมือง ทั้งพ่อค่านักเดินทางต่างไปสักการะขอพร บนบานศาลกล่าวประสบความสำเร็จและความสมหวังกันทั่วหน้า ต่อมาเมื่อศรัทธาช่วยกัน ปลูกสร้าง ซ่อมแซมศาลเจ้า มีรั้วรอบขอบชิด มีผู้ดูแลประจำ การเปลี่ยนดอกไม้จะเปลี่ยนเดือนละ 2 ครั้ง และมีการเลี้ยงเมืองก่อนวันเข้าพรรษา หรือ เดือน 7 ทุกปีพร้อมทั้งมีพิธีการทำบุญหมู่บ้าน ชุมชน (การวานปลาปัก) ชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อว่าหากต้องเดินทางไกลไปต่างจังหวัดให้ไปจุดธูปเทียนบอกกล่าว ณ ศาลเจ้า ก่อนการเดินทางแล้วจะปลอดภัยทุกครั้ง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป: 2)

ชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อว่าศาลเจ้าเป็นที่พึ่งทางใจเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะไม่ลบหลู่และจะพึ่งพาในยามทุกข์ยาก ขอความคุ้มครองในการเดินทางไกล การเดินทางศึกษาต่อของบุตรหลาน แม้กระทั่งบนบานขอให้ฝนหยุดตกในพิธีสำคัญ ๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน และเป็นที่เคารพสักการะของชาวแม่ฮ่องสอน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :30/08/2550; ขึ้น ทิวตระกูลวงศ์ :30/08/2550)

นายทรงพล ใจดี (ร่างทรง)

ร่างทรง

ในการประกอบพิธีการเลี้ยงเมืองจะมีร่างทรง ซึ่งร่างทรงของเจ้าเมืองแปะ คือ นายทรงพล ใจดี อายุ 43 ปีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว อยู่บ้านเลขที่ 109/1 หมู่บ้านไม้แะ หมู่ 8 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612074 (ทรงพล ใจดี :10/09/2550)

เฮินไต (บ้านตามแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่)

ลักษณะทั่วไป

เฮินไตหรือบ้านแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่พบมากในบริเวณหมู่บ้านของเขตอำเภอเมือง และอำเภอขุนยวม ซึ่งเป็นแหล่งที่ชาวไทใหญ่อาศัยอยู่จำนวนมาก จำแนกตามลักษณะเป็น 2 ประเภทคือ (สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

ประเภทของเฮินไต

1. **เรือนพักอาศัย** หมายถึงอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยประกอบกิจที่เกี่ยวข้องกับการเข้าอยู่อาศัยแต่ละครัวเรือน โดยมีขนาดของพื้นที่อาคารและรูปแบบลักษณะเรือนแปรไปตามปัจจัยและฐานะของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 เรือนจั่วเดียว หมายถึงเรือนไม้ขนาดเล็กหลังคาเดียว เป็นเรือนแคบๆ ใต้ถุนเตี้ย มักเป็นเรือนของผู้มีฐานะไม่ค่อยจะสู้ดีนัก หรือผู้ที่เริ่มต้นตั้งครอบครัวใหม่ โดยใช้เป็นเรือนชั่วคราว ตัวเรือนมักเป็น 3 ห้องเสา ด้านหลังกันฝาใช้เป็นสวนห้องนอน ส่วนด้านหน้าใช้เป็นเดิน (ไทใหญ่เรียกว่า ฮ้าน) ต่อจากเดินลดระดับลงเล็กน้อยต่อยื่นออกเป็นชานแคบๆ ทำบันไดพาเดินเรือนได้ชายคาที่ยื่นคลุมลงมาถึงส่วนของพื้นที่ชานทั้งหมด ด้านข้างเรือนด้านหนึ่งมักต่อชานโอบยาวไปถึงสุดอาคารเพื่อใช้ทำเป็นห้องครัว โดยชักปีกหลังคายื่นคลุมลงมาเป็นผืนเดียว ผนังห้องครัวจะต่อเป็นชั้นเล็กๆ ยื่นเลยออกมาภายนอกอาคารเพื่อใช้เป็นที่วางของและทำเป็นร้านน้ำ (เข่งน้ำ) ซึ่งเช่นเดียวกับส่วนของผนังห้องนอนอีกด้านหนึ่งที่ทำเป็นหิ้งพระพุทธรูป (เข่งเจ้าพระรา) เรือนประเภทนี้ โครงสร้างเรือนจะเป็นไม้เนื้อแข็ง ส่วนฝาผนังมักจะใช้ไม้ไผ่สานเป็นแผงขัดตะ พื่นเรือนบ้างก็ใช้ไม้แป้นหรือแผ่นกระดาน บ้างก็ใช้ไม้ฟาก หลังคามุงด้วยใบตองตึง

(สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

1.2 เรือนแฝด หมายถึงเรือนไม้ขนาดใหญ่ที่ทำเป็นเรือนแฝดคู่กัน โดยทำหลังคาจั่วติดกัน 2 ตัว คลุมพื้นที่ใช้สอย ซึ่งประกอบด้วยเรือนนอนหลังหนึ่งและเรือนครัวหลังหนึ่ง ตัวเรือนมักทำเป็นเรือนขนาด 5 ห้องเสา ยกพื้นเรือนสูง ใต้ถุนเรือนใช้เป็นที่นั่งพักผ่อน ทำงาน เก็บของต่างๆ เช่น เก็บข้าว เครื่องมือทำนา พาหนะ รวมทั้งเป็นที่พักของสัตว์เลี้ยง ความสูงของใต้ถุนจะอยู่ราว 2.50 เมตร ตัวเรือนมักจะหันด้านสกัดอยู่ในแนวทิศเหนือใต้ เพื่อให้เรือนนั้นสามารถรับแสงแดดอันจะสร้างความอบอุ่นแก่ตัวเรือนยิ่งขึ้นนั่นเอง เรือนประธาน (เรือนนอน) ขนาดใหญ่กว่าเรือนรอง (เรือนครัว) ทั้งนี้เป็นไปตามความเชื่อของชาวล้านนาที่จะไม่ทำจั่วเรือน 2 หลังให้มีขนาดเท่ากัน เรือน 2 หลังแฝดนี้เชื่อมต่อกันด้วยส่อมริน ซึ่งมักจะทำระดับให้ลดต่ำลงกว่าพื้นห้องนอน และเดินให้เพียงพอสำหรับสรีระคนที่จะเดินลอดผ่านได้ พื้นที่ส่วนหลังใช้เป็นห้องนอน มีเดินอยู่ด้านหน้า เดินส่วนนี้ใช้ประโยชน์หลายอย่างทั้งเป็นที่นั่งกินข้าว รับแขก เลี้ยงพระ นอนเล่น รวมไปถึงจัดตั้งศพเมื่อสมาชิกในครอบครัวได้เสียชีวิตลง (สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

2. เรือนพักอาศัยถึงร้านค้า หมายถึงอาคารเดิมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการอยู่อาศัยเป็นหลัก ต่อมาได้ปรับปรุงบางส่วนของอาคารเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการประกอบกิจการทางการค้าที่ทำการขึ้นเรือนประเภทนี้เป็นแบบเรือนจั่วเดียวและเรือนแฝด การต่อส่วนของอาคารออกมาเพื่อกันเป็นห้องสำหรับวางเก็บสินค้านั้น ส่วนใหญ่มักอาศัยด้านข้างของเรือนเป็นเกณฑ์ เพราะไม่ติดขัดกับส่วนของชานเรือน โดยต่อปีกหลังคาคลุมลงมาเช่นเดียวกับการยื่นคลุมห้องครัว หากทางสัญจรอยู่ด้านสกัดของเรือน ก็มักทำเป็นเรือนจั่วยกพื้นเตี้ย ๆ อีกหลังหนึ่งต่อชิดกับด้านข้างของเรือนใหญ่นั้น เมื่อบ้านเมืองได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พร้อมกับการหลั่งไหลของวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาสู่สังคมของชาวไทยใหญ่ ส่งผลทำให้ลักษณะและรูปแบบของเรือนพักอาศัยของชาวไทยใหญ่ในอำเภอเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพดั้งเดิมค่อนข้างมาก เหลือแต่บางส่วนที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น นอกนั้นพบว่าเรือนพักอาศัยจะเปลี่ยนไปเป็นแบบร่วมสมัย หลังคาเปลี่ยนจากใบตองตึงเป็นมุงด้วยสังกะสีหรือกระเบื้อง พร้อมทั้งโครงสร้างตัวเรือนไม่ว่าจะเป็นโครงหลังคา เสา ฝาผนังและพื้นเรือนก็จะทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นไม้สัก หรือก่อด้วยอิฐและปูนซีเมนต์ ทั้งนี้เรือน

ไถในอำเภอเมืองปัจจุบันแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะบางอย่างไป แต่ส่วนใหญ่ก็พอมองเห็นเค้าโครงลักษณะเดิมของเฮินไต่อยู่ เฮินไต่ดูจากภายนอก บ่งบอกถึงผู้อยู่อาศัยว่ามีจิตใจเอื้ออารี ความเป็นมิตรกับทุกคน ความโล่งโปร่งเปิดกว้าง เหมือนกับพร้อมจะต้อนรับทุกท่านที่มาเยือนตลอดเวลา (สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

ลักษณะสถาปัตยกรรมของเฮินไต่

“เฮินไต่” หรือบ้านไต่ มีเอกลักษณ์พิเศษคือ มุงหลังคาด้วยใบตองตึง (ใบพลวง) มีฝาไม้ไผ่สานเป็นลวดลายต่างๆ ส่วนของหลังคานั้นจะมีทั้งรูปแบบหลังคาเดี่ยว และหลังคา 2 ยอดเชื่อมต่อกันโดยมีรางริน(รางรับน้ำฝน) และมีส่วนประกอบอื่นๆคือ ชานบ้าน ห้องครัว บ้านไต่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ที่เรียบง่าย ยึดมั่นในประเพณีและนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด เฮินไต่สามารถใช้ประโยชน์ได้แบบอเนกประสงค์ เช่น ใช้จัดงานปอยส่างลอง เก็บพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นคอกสัตว์ เป็นต้น ในฤดูหนาวหรือฤดูฝนจะเป็นบ้านที่ให้ความอบอุ่นเป็นอย่างดี ส่วนในฤดูร้อนก็โล่งโปร่งเย็นสบาย โดยใช้ชานบ้านเป็นที่นั่งเล่นหรือรับแขก รับประทานอาหาร หรือใช้ประโยชน์อื่นๆตามโอกาส (คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. : 69)

การสร้างบ้านที่อยู่อาศัย เป็นไปตามฐานะของเจ้าของบ้าน ถ้าฐานะยากจนจะเป็นบ้านแบบชั่วคราว มักสร้างเป็นกระต๊อบที่เรียกว่า “ซุ้มหมาแหงน” เป็นบ้านไม้ไผ่มุงด้วยใบตองตึง หรือคาใส ฝาไม้ไผ่เหมือนเรือนเครื่องผูกของภาคกลาง แต่ถ้าเป็นบ้านถาวร เสาทำด้วยไม้เนื้อแข็งได้ทนสูง หลังคามุงด้วยใบตองตึง ทำแบบทรงไทยสองหลัง ต่อกันมีรางรินระหว่างชายคาต่อกัน ไปด้วยไม้ไผ่สับเรียกว่า “ไม้ฟาก” ฝาไม้ไผ่ ชานนอกเป็นห้องโถง มีฝาดันลมกั้นระหว่างห้องนอนกับชานนอก อีกหลังหนึ่งเป็นโรงครัวมีอุปกรณ์ทำครัวถัดจากห้องโถงชานนอกจะมีชานและมีหิ้งหรือข่งน้ำ ซึ่งยกพื้นเป็นที่ตั้งหม้อน้ำต้มน้ำใช้ ตรงประตูทางลงบ้านจะมีโง้งหมาบนหัวบันได มีบันไดลงมาก่อนถึงพื้นดินจะทำขั้นรองรับไว้ เรียกว่า “โง้งบันได”

บ้านคนที่มีความรู้ช่างดี หรือ มีฐานะร่ำรวยจะสร้างบ้านแบบถาวร เสาทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หรือไม้สัก ใช้มีดอีโต้ตกแต่งเป็นเสากลม สี่เหลี่ยม หรือหกเหลี่ยม เป็นเสาจ่อม 3 ต้น เสาข้าง 6 ต้น และมีเสาสั้น เรียกว่าเสาปักคั่นระหว่างเสาจ่อม มีชื่อ แป้ จ่อม แป้ปู ไม้หนูไต่ ไม้แปดแล้ง โย ไม้ ลูกกลอน แป้น น้ำย่อย แวง ตง แป้นปูพื้น เรียกว่า แป้นเสื่อ แมงไหม่ ฝาประตู หน้าต่าง ฝาดันลม เพดาน หิ้งพระ ชาน โข่งหมา และบันได เป็นบ้านใต้ถุนสูง สร้างเป็นสองหลังติดกัน เรียกว่า “เรือนใต้สองช่อง” มีรางรินไม้ หรือส่างกะลืออยู่ระหว่างบ้านสองหลัง ตรงชายคามุงด้วยแป้นเกล็ด หรือ ดินขอ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2542:195)

โครงสร้างและอุปกรณ์ของบ้านแบบอินไตสองช่อง

เสาจ่อม 3 ต้น เสาข้าง 6 ต้น ใช้ไม้เนื้อแข็งที่เลือกเป็นสี่เหลี่ยม หกเหลี่ยม หรือแปดเหลี่ยม หรือ เสากลม นอกจากเสาดังกล่าวแล้วก็มีเสาเป็นไม้ตีเปลือกค้ำระหว่างกลางเสาดังกล่าวมาน้อยตาม ความต้องการและขนาดของห้องเพื่อความแข็งแรงทนทาน และรับน้ำหนักโดยเสาค้ำนี้ จะเป็นเสาสั้น คอยค้ำตงไว้ 2 ชื่อ 3 แป้จ่อม 4 แป้ปู 5 ไม้หนูไต่ 6 ไม้แปดแล้ง 7 แป้ข้าง 8 โย 9 ไม้ดัดกลอน 10 ไม้ กลอน 11 แป้นน้ำย่อย 12 แวง 13 ตัง 14 แป้นเสื่อ 15 แมงไหม่ 16 ฝา 17 พักตู 18 สูปะแดงปัก 19 คู่ ไหล 20 เทิง 21 โข่งหมา 22 เข่งน้ำ 23 จาน อินไตสองช่องนั้น ช่องหนึ่งเป็นห้องนอนและฝักันห้อง นอนเรียกว่า “ฝาดันลม” อีกห้องหนึ่งจะเป็นห้องรับแขกซึ่งเป็นห้องโถงข้างบน ฝาด้านทิศตะวันออก หรือทิศตะวันตกของห้องจะทำเป็นเข่งพารา (หิ้งพระ) ตกแต่งประดับด้วยแจกันดอกไม้มีน้ำเต้า (คนโท) ขนาดเล็ก ซึ่งจะทำให้การเปลี่ยนทั้งน้ำและดอกไม้สดทุกวันพระสำหรับไหว้บูชาพระ “ไหว้โกกไหว้ พารา” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549 : 260)

ส่วนช่องที่สองนั้นจะทำเป็นห้องครัวเรียกว่า “ครัวไฟ หรือ ช่องไฟ” โดยจะมีกระบะไม้รูป สี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างยาวตามความเหมาะสมบรรจุดินจนเต็ม “เตงตีไฟ” เป็นเตาหุงต้มเพื่อถนอมไฟไหม้ บ้าน เครื่องใช้ในครัวไฟส่วนมากคนจนจะใช้หม้อปั้นดินเผาหุงต้ม ถ้าฐานะดีก็จะใช้หม้อทองเหลือง

เป็นหม้อหุงต้ม นอกจากหม้อข้าวหม้อแกงแล้วก็มี หวานข้าว (จาน) หวานผัก(ชาม) กากว้อก(ทัพพี) จ้อ(ช้อน) เฝินข้าว(ขันโตก) ป้ายัด(ถาด) หวานจะหรั่ง(กะละมัง) เเซง(เจียง) หม้อขาง(กระทะ) ตั้งหม้อ (ที่วางหม้อ) คกพริก(ครก) เเซงที่วางของใช้ในครัวทั้งหมด สิ่งที่มีลึ้มเสียมได้ก็คือ “งอยน้ำหนึ่ง” (กาน้ำชา) เมื่อทานข้าวเสร็จแล้วต้องดื่มน้ำหนึ่งทุกมื้อ “กินน้ำหนึ่งล้างคอผู้ต่ำช้า” ส่วนมากจะติดน้ำชาและเมี่ยงอมพร้อมกับ หลูดซลิก (สูบบุหรี่) ใช้จ่ายสิ้นม้วนด้วยใบตองกล้วยหรือใบตองป้อหมั่น เวลาที่มีแขกมาเยี่ยมบ้านจะต้มน้ำหนึ่งต้อนรับขับสู้จนกว่าจะกลับ และจะต้มน้ำหนึ่งต้อนรับตลอดเวลามีได้ขาดถือว่าเป็น “ทุ้งจ๋าม” (ประเพณี) (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549 : 260)

ลักษณะเฮินไตปัจจุบัน

บ้านเลขที่ 1

1. สถานที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 1(บ้านโบราณ) ตำรวจท่องเที่ยวปัจจุบัน เลขที่ 1 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พิกัด X = 391954

พิกัด Y = 2134233

2. ประวัติความเป็นมา

เดิมบ้านหลังนี้เป็นบ้านของ “ขุนหลวงวอ” และต่อมาได้ตกเป็นของ นายสะอาด นุชจรัส ปลัดอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนในอดีต หลังจากนั้นได้แบ่งบ้านให้เช่าเป็นห้องๆ คล้ายๆ Home stay ในปัจจุบัน และตั้งชื่อว่า “โรงแรมราชธรรมพิทักษ์ ใน พ.ศ.2500 นับได้ว่าเป็นโรงแรมแห่งแรก ของ จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ได้ชื่อนี้เนื่องจากว่า ตั้งอยู่บนถนนราชธรรมพิทักษ์ และเดิมเป็นโรงงานทำน้ำผลไม้หรือน้ำอัดลม (น้ำมะนิค) แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าบ้านหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อใด ส่วนมากคนที่มาพักเป็นข้าราชการจากต่างอำเภอในจังหวัดที่เดินทางมาเบี่ยงประมาณ ส่วนตัวบ้านเป็นเรือนใต้ถุนสูง และหลังจากนั้นมาเปิดเป็น ร้านอาหาร (O'TIME) และตั้งแต่ พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบันอาคารนี้ ถูกเช่าเป็นสถานีตำรวจท่องเที่ยว มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคือด้านล่างทำเป็นสถานีตำรวจท่องเที่ยว ส่วนด้านบนทำเป็นห้องพักตำรวจโดยทำการกันห้องใหม่ (นำพน ภู่ว่าง: 05/09/2550; สุรพล เทพบุญ:05/09/2550;วัฒนา กวีวัฒน์:03/12/2550;สามารท หิมะนันท์:06/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ:07/12/2550)

ด้านหน้าตำรวจท่องเที่ยว

ลักษณะเรือนใต้ถุนสูง

ด้านบนเป็นห้องพักตำรวจ

ด้านในชั้นบน

ระเบียงด้านนอก

บันไดขึ้นชั้นสอง

บ้านอัญมณี

1. ทำเลที่ตั้ง

เลขที่ 36 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391726

พิกัด Y = 2134285

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านอัญมณีสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2438 มีอายุประมาณ 112 ปี สร้างโดย นายยอดคำ คำนวนศิลป์สร้างเป็นสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ซึ่งคงสภาพเดิมไว้ เป็นบ้านไม้สองชั้นสมัยก่อนชั้นบนเป็นห้องนอน ชั้นล่างเปิดเป็นร้านขายของชำ ขายของที่ระลึก ซึ่งเป็นเรือนพักอาศัยถึงร้านค้า ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว ใน การปรับปรุงซ่อมแซมมีการต่อเติมด้านล่างปูพื้นไม้ใหม่ การดูแลใช้น้ำมันหมื่นทาฝ้าบ้านเพื่อกันการผุกร่อน (ดวงรัตน์ รัตนราพิง: 05/09/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้านและ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย นาฬิกาโบราณ ตาชั่งโบราณ หีบใส่ของโบราณ โถโบราณ และคู่เสื้อผ้าสมัยโบราณ

บริเวณด้านหน้าบ้านอัญมณี

ลักษณะเป็นบ้านไม้สองชั้น

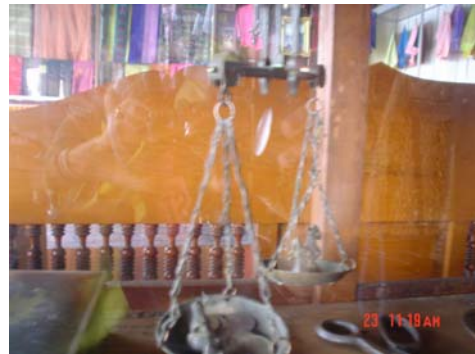
บันไดขึ้นชั้นสอง

ภายในบ้านอัญมณี

นาฬิกาโบราณ

ตาชั่งโบราณ

หีบใส่ของโบราณ

โถโบราณ

ตู้เสื้อผ้าสมัยโบราณ

แม่เต่า ดวงรัตน์ รัตนราพิง

บ้านละออ

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 24 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 3191655

พิกัด Y = 2134299

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านละออสร้างขึ้นเมื่อประมาณพ.ศ. 2480 หรือเมื่อประมาณ 70 ปีที่ผ่านมา เดิมบ้านหลังนี้เป็นของ “คุณตาโก๋ดี” และต่อมา “นายคำนึ่ง วรรณศิริ” ฉายา “กะลา ยอดคำ” ได้ซื้อบ้านหลังนี้ต่อ กะลา ยอดคำเป็น ผู้ที่มีจิตใจงดงาม ชอบซื้อปลาในตลาดไปปล่อยเสมอ และไม่กินเนื้อสัตว์ กินแต่ถั่ว และมะขามเปียก กะลา ยอดคำตายตอนอายุ 90 ปี ปัจจุบันบ้านนี้ตกทอดมาอยู่ในรุ่นหลาน บ้านละออทำด้วยไม้แดงเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ผสมพม่ามุงด้วยสังกะสีแบบพม่า เสาบ้านใช้ขวานฉาก ประตูเป็นประตูปานพับ ปัจจุบันเปิดเป็นร้านขายผ้า อัญมณี งานแกะสลัก ซึ่งรับมาจากพม่า (สุพัศตรา วรรณศิริ: 05/09/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้านและ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

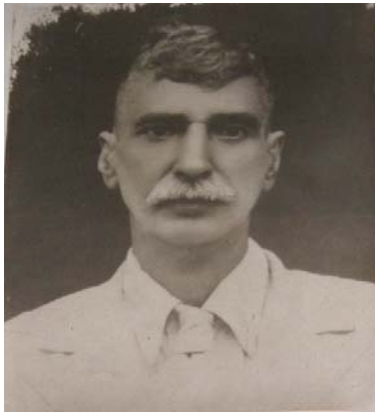
- 1) บ้านไม้แดงทั้งหลังและหลังคาสังกะสีจากพม่าที่มีความหนาเป็นพิเศษ
- 2) นาฬิกาโบราณ
- 3) ฆ้องโบราณ

ด้านหน้าบ้านละออ

ลักษณะบ้านไม้สองชั้น

กาลายอดคำ คนซื้อบ้าน

ชั้นล่างเปิดร้านขายของที่ระลึก

ภรรยากาลายอดคำ

ลูกชายกาลายอดคำ

ภายในบ้าน

ของที่ขายภายในร้าน

นาฬิกาโบราณ

หม้อโบราณ

นาง สุพัตรา วรรณศิริ

บ้านอาจารย์บุญเลิศ วรรณภรณ์

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 24 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391681 พิกัด Y = 2134274

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านหลังนี้สร้างเมื่อพ.ศ. 2470 มีอายุประมาณ 80 กว่าปี บ้านหลังนี้เป็นของ “คุณตาจองโพหย่า” (ผู้ที่มีส่วนในการนำเจ้าพละแสงมาไว้ที่วัดหัวเวียง) โดยพื้นทำจากไม้แดงและฝาบ้านทำจากไม้สัก ลักษณะเป็นบ้านแฝด 2 ชั้น โดยมีรางรินเชื่อมต่อระหว่างตัวบ้านและได้ทำการปรับปรุงในสมัย พลเอกเปรม เป็นนายกรัฐมนตรี สมัยก่อนด้านหน้าเปิดเป็นร้านขายของ ซึ่งได้ทำการค้ากับพม่า การสร้างบ้านเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ทำหน้าต่างแบบเปิดได้ทั้งด้านบนและด้านล่าง มุงหลังคาด้วยสังกะสีจากพม่าที่มีความหนากว่าสังกะสีธรรมดา และเสาบ้านมีทั้งหมด 49 ต้น โดยมีการต่อเสาดอม่อขึ้น เพราะโคนเสาเริ่มผุพัง และด้านหลังทำเป็นห้องครัวชั้นเดียวแต่ได้ผุพังไป จึงเปลี่ยนทำเป็นห้อง 2 ชั้น (บุญเลิศ วรรณภรณ์:29/09/2550)

เมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว ประมาณ ปี พ.ศ. 2530 ได้มีไกด์นำเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวตุรกีมาเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนและได้พาเดินผ่านหน้าบ้านอาจารย์บุญเลิศ อยู่ 2-3 วัน พอวันที่ 4 ก็ได้ขอเข้ามาชมภายในบ้านทั้งชั้นบนชั้นล่าง และรอบๆบริเวณบ้าน ได้มีชาวตุรกีคนหนึ่งสนใจบ้านหลังนี้มาก จึงขอซื้อบ้านในราคา 20 ล้าน โดยที่ให้อาจารย์บุญเลิศ ได้อาศัยอยู่ที่บ้านหลังนี้ไปตลอดชีวิต แต่อาจารย์ได้ปฏิเสธไป นักท่องเที่ยวชาวตุรกีจึงให้นามบัตรไว้ พร้อมกับบอกว่าหากต้องการขายเมื่อไหร่ให้ติดต่อหาตนได้ (บุญเลิศ วรรณภรณ์:16/01/2551)

3. สิ่งสำคัญ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

- 1) พระพุทธรูปที่ทำด้วยกิ่งโพธิ์
- 2) พระพุทธรูปสิงห์ 1 สมัยสุโขทัย

3) พระพินนศ

ด้านหน้าบ้านอาจารย์บุญเลิศ

ภายในบ้าน

บันไดทางขึ้นชั้นสอง

ห้องเก็บของใต้บันได

หิ้งพระ

หน้าต่างเปิดด้านล่าง

นันทา ภรรยาของจองโพหย่า

จองโพหย่า เจ้าของบ้าน

พระพุทธรูปสิงห์ 1

พระพุทธรูปทำจากกิ่งโพธิ์

หน้าต่างเปิดด้านบน

อาจารย์บุญเลิศ วรรณภรณ์